

MOTIE 28 'LEREN VAN ARCHEOLOGEN'

ONDERWERP	Stand van zaken uitwerking motie 28
DATUM	05-02-2024
DOCUMENTNUMMER	UTSP-451283434-15
VAN	Gedeputeerde Rob van Muilekom
AAN	Commissie Bestuur, Economie en Middelen
TELEFOONNUMMER	06-18982141
TEAM	CER

Geachte leden van Provinciale Staten,

Dit memo heeft als doel u te informeren over de stand van zaken rondom de uitvoering van Motie 28 'Leren van Archeologen', aangenomen tijdens Provinciale Statenvergadering van 28 juni 2023.

Motie 28 'Leren van Archeologen'

Met de Motie hebben partijen SGP, BBB en D66 beoogd om een extra impuls te geven aan het publieksbereik van archeologie, waardoor binding van de inwoners met de eigen leefomgeving en toegenomen waardering voor de eigen geschiedenis ontstaan. Partijen hebben het college opgedragen:

- In de begroting aanvullend op de middelen voor cultuur en erfgoed specifiek voor publieksbereik archeologie middelen te reserveren;
- Hiervoor € 100.000, - op te nemen in de begroting en dit te dekken uit het structureel meerjarig saldo;
- Een wisselende tentoonstelling te maken in het provinciehuis;
- Kinderen en jongeren te betrekken bij archeologie, bijvoorbeeld door aan te haken bij cultuureducatie.

Ik ben verheugd dat u het belang van archeologie en publieksbereik inziet en dat (nog meer) wilt ondersteunen. Archeologie toont de ontwikkeling van onze provincie, legt de sporen bloot van een ver Utrechts verleden. Het spreekt tot de verbeelding, is spannend en verbindt jong en oud in hun nieuwsgierigheid naar het lokale verleden. De provincie Utrecht herbergt unieke archeologische monumenten, die het verhaal van de geschiedenis van de provincie en haar (vroegere) inwoners vertellen. In de Cultuurhistorische Hoofdstructuur van de provincie Utrecht zijn drie archeologisch waardevolle zones als cultuurhistorische kernkwaliteit vastgelegd (de Limes, Dorestad en de Utrechtse Heuvelrug).

Gelet op uw betrokkenheid en inzet bij het belang van het betrekken van het publiek bij archeologie, vind ik het van belang om u mee te nemen in welke activiteiten en initiatieven er al bestaan. Maar ook om u te informeren hoe we de inzet op het publieksbereik voor archeologie willen vergroten.

In de afgelopen beleidsperiode heeft de provincie Utrecht zich binnen het *Cultuur- en Erfgoedprogramma Voor Jong & Altijd 2020-2024* op twee manieren ingespannen voor het in stand houden en bekendmaken van archeologie. Enerzijds door het duurzame beheer van archeologische vondsten middels het Provinciaal Archeologisch Depot. Anderzijds door het stimuleren van het bekend en beleefbaar maken van de archeologie en de bijbehorende verhalen (zie bijlage 1 voor een overzicht van bestaande initiatieven en activiteiten van publieksbereik en archeologie). In het nieuwe Cultuur- en Erfgoedprogramma 2025-2028, zoals dat nu in voorbereiding is, wordt het bestaande beleid op archeologie voortgezet en, dankzij de middels voornoemde motie vrijgemaakte middelen, verrijkt. Ik zal in onderstaande aangeven welke denkrichtingen er zijn om de extra impuls op in te zetten.

Uitbreiden van inzet voor het vergroten van het publieksbereik: nieuwe denkrichtingen

Onderstaande drie denkrichtingen wil ik opnemen in het nieuwe Cultuur- en Erfgoedprogramma 2025-2028. In 2024 zal alvast verder worden gewerkt aan het nader verkennen en uitwerken van deze denkrichtingen.

1. Extra impuls publieksbereikprojecten archeologie

Een deel van de toegekende middelen zal ingezet worden binnen de subsidieregeling voor publieksbereik van Utrechts erfgoed; specifiek bestemd voor projecten op het gebied van archeologie. We zullen daar extra over communiceren naar de erfgoedinstellingen en vrijwilligers in het veld, zodat we zoveel mogelijk aanvragen vanuit de samenleving zelf ontvangen.

2. Scholieren/(jonge) inwoners betrekken bij archeologische opgravingen

De belangstelling van mensen voor archeologische opgravingsprojecten is de afgelopen jaren zeer groot gebleken. Het toont de toegenomen interesse van mensen voor de geschiedenis van de eigen omgeving alsook voor archeologie. Open dagen bij lopend archeologisch onderzoek om mensen een inkijkje te geven in wat er gevonden is en hoe het eraan toe gaat op een opgraving, zijn een manier om mensen te betrekken. Daarnaast wordt soms ook een 'publieksopgraving' georganiseerd, waar je onder begeleiding van een professioneel archeoloog zelf aan de slag kunt. Zo organiseerde de gemeente Amersfoort het afgelopen jaar open dagen bij archeologische opgravingen in de wijk Kruiskamp en bij een prehistorisch grafveld aan de Leusderweg. Laatstgenoemde waren in het kader van de Nationale Archeologiedagen, een jaarlijks weekend waarin de archeologie in Nederland centraal staat en toegankelijk wordt gemaakt voor publiek. Tijdens deze dagen organiseerde de gemeente Rhenen de mogelijkheid voor mensen om met een handboor onderzoek te verrichten naar grafheuvels. Alle activiteiten trokken veel belangstellenden.

Verschillende gemeenten hebben aangegeven dergelijke publieksprojecten te willen organiseren, om op die manier de publieke belangstelling, en daarmee het maatschappelijk draagvlak voor archeologie, te vergroten. Het ontbreekt de meeste gemeenten echter aan capaciteit en deskundigheid (o.a. op het gebied van communicatie, publieksprojecten e.d.) om zulke projecten te realiseren. In overleg met de gemeenten wordt onderzocht of en hoe de provincie Utrecht het opzetten en uitvoeren van publieksprojecten rond opgravingen kan stimuleren en ondersteunen; financieel dan wel organisatorisch.

3. Archeologietentoonstelling

Het realiseren van een tentoonstelling is een laagdrempelige manier om de archeologische rijkdom van de provincie Utrecht met een breed publiek te delen. Vorm, inhoud en de financiële en praktische uitvoerbaarheid worden verkend. Te denken valt aan een wisseltentoonstelling in het provinciehuis of, dan wel in combinatie met een reizende tentoonstelling langs gemeenten (in lokaal museum of gemeentehuis). Het Provinciaal Archeologisch Depot zal een sleutelrol vervullen als 'leverancier' van vondsten en achtergrondinformatie. Een reizende wisseltentoonstelling leent zich uitstekend voor het tonen van een selectie van vondsten die de gehele provincie vertegenwoordigen met tevens een flexibele ruimte om een accent per gemeente te geven. De verkenning zal leiden tot een keuze voor een tentoonstellingsvorm en opdrachtformulering om deze ook daadwerkelijk te realiseren.

Vervolg

Er wordt onderzocht of het mogelijk en wenselijk is om proactieve inzet te plegen op het extra stimuleren van archeologische publieksbereikprojecten zoals genoemd onder 1 en 2 door het aanstellen van een kwartiermaker. Voornoemde denkrichtingen worden opgenomen in het nieuwe Cultuur- en Erfgoedprogramma 2025-2028 en bij de uitvoering van dit programma worden deze verder in gang gezet. De ontwerpversie van het nieuwe Cultuur- en Erfgoedprogramma 2025-2028 ligt begin maart voor bij GS. zal ik u nader informeren over de verdere uitvoering.

Ik verwacht u met dit memo voldoende op de hoogte te hebben gesteld van de laatste ontwikkelingen.